

Sorin LANGU*, Cristian ONEL**

DOUĂ MONEDE DESCOPERITE ÎN NORDUL JUDEȚULUI GALAȚI

TWO COINS DISCOVERED IN THE NORTH OF GALAȚI COUNTY

- Abstract -

The authors describe two coins discovered in the surroundings of Tecuci town, Galați county. We presume that they are coins issued by Queen Christina of Sweden, but it is also possible that the two coins may be a Moldavian emission, the so called “Dabija forgeries”.

Keywords: numismatics; Moldavian coins; skilling; Christina of Sweden; Dabija Vodă.

În contextul numismaticii românești, monedele emise în Moldova în secolul al XVII-lea reprezintă un capitol special. Situația politică internațională, având ca punct culminant asediul Vienei, din 1683, duce la configurări și reconfigurări de granițe și strategii, cu influențe monetare. Au fost descoperite foarte multe tezaure datate în această perioadă, numărul mare de monede, originale și imitații, fiind pus pe seama redeschiderii bănăriei moldovenești de către Eustratie Dabija (1661-1665)¹. Motivul redeschiderii acesteia a fost satisfacerea necesarului de monedă mărunță.²

*Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Galați (languisorin@yahoo.com).

**Bârlad (vchionel@yahoo.com).

¹ O. Iiescu, *The History of Coins in Romania (cca. 1500 B.C. – 2000 AD). Chronology – Bibliography – Glossary*, Bucharest, 2002, p.48.

² M. Duțu, *Un depozit de șilingi din vremea lui Dabija descoperit în județul Galați*, „Buletinul Societății Numismatice Române”, 144-145, 1996-1997, pp.143-144. Monede presupuse a fi falsificate aici s-au descoperit și în Croația, I. Mirnik, *Forgeries of Polish Coins from the Zagreb Archaeological Museum Numismatic Collection*, „Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu”, 3.S., XXXV 215-237, 2002, p.220.

Prima monedă a fost descoperită în zona aeroportului militar Tecuci iar a doua în arealul satului Poiana, comuna Nicorești, ambele în perioada anilor '70. Sunt bătute necentrat,³ pe prima se văd urme de la următoarea ștanță, iar a doua monedă este ciobită. În ambele situații, milesimul nu este vizibil, din cauza necentrării și a stării avansate de uzură.

Sunt printre puținele monede izolate, de acest tip, din Moldova⁴, care au fost și publicate, atenția concentrându-se, în general, pe tezaure.⁵ În județul Galați, aceste descoperiri nu sunt o raritate, în același areal fiind găsite tezaurele de la Tecuci⁶ și Podoleni⁷, precum și altele.⁸ Tezaurele monetare din această perioadă sunt numeroase și sunt atât de acumulare cât și de circulație⁹. Este dificilă o departajare clară a emitenților, în lipsa publicării tuturor tezaurelor importante, cât și din cauza falsurilor datorate bănăriei sucevene și a contrafacerilor polono-suedeze.

Octavian Iliescu crede, bazându-se mai mult pe surse documentare, că este vorba de emisiuni moldovenești de la sfârșitul sec. XVII.¹⁰ Aceste emisiuni, începute de Eustratie Dabija și continuate de Iliaș Alexandru și Gheorghe Duca, se încadrează într-un fenomen general de imitații, și în Țara Românească existând, la

³ Baterea necentrată nu este un lucru surprinzător pentru perioada în discuție. Pe internet se găsesc, pe diverse site-uri de colecționari sau de licitații, fotografii cu monede suedeze emise la Riga și bătute necentrat. De exemplu, <http://coins.ee/riia-solidus-1621-gustav-ii-adolf-1611-1632-3>, accesat pe 08.12.2014, <http://www.coinpeople.com/index.php/topic/25857-looking-for-more-information-on-these-17th-century-coins/>, accesat pe 08.12.2014, <http://www.omnicoin.com/country/Sweden?sort=year&page=2>, accesat pe 08.12.2014.

De asemenea, și alte monede au fost emise necentrat. Vezi tezaurul de la Cupcui, *Corpus Nummorum Moldaviae*, V.1, editat de Viorel M. Butnariu, Chișinău, 2014, pp.71-73 nr.318,319,349,354, 357, 373,376, 390,400, 403. Interesant este și faptul că aceste monede poloneze au fost emise la Riga.

⁴ La Suceava, Baia și la Piatra Neamț s-au descoperit alte monede similare: O. Iliescu, *Solidi Valachici Vulgo Dumnicze*, „Studii și Cercetări Numismatice”, III, 1960, pp. 319-320.

⁵ V. Butnariu, *Tezaurul de la Ungureni. Prolegomene la circulația șilingului în Moldova*, „Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol””, 46, 2009, pp.412-414. Pentru descoperirile din Țara Românească, vezi K. Pârvan, „Falsuri Dabija” descoperite în București, „Cercetări arheologice în București”, VI, 2005, p. 336, 346. Pentru cele din Dobrogea, vezi G. Custurea, *Descoperirile monetare de la Ester – Târgușor (jud. Constanța)*, „Pontica”, 43, 2011, p. 475.

⁶ Peste 15.000 de monede de aramă. Vezi C. Ilie, M. Nicu, *Note privind tezaure monetare descoperite în zona Tecuci*, „Danubius”, XXII, 2004, p.170.

⁷ Peste 1.700 de monede de aramă. Vezi *Ibidem*.

⁸ 105 monede, originale și „falsuri”. Vezi M. Duțu, *op.cit.*, pp. 141-146.

⁹ V. Butnariu, *op.cit.*, pp. 412-414.

¹⁰ O. Iliescu, *op.cit.*, pp. 314-317.

Snagov, un atelier monetar.¹¹ Opinia sa nu a fost contrazisă timp de 50 de ani, între timp publicându-se numeroase tezaure cu „șalăi de la Dabija Vodă”. În cunoscutul catalog *Monede și bancnote românești*¹² sunt prezentate mai multe monede ca „imitații moldovenești” ale pieselor Christinei, fără a se oferi alte detalii. Literatura străină merge pe aceeași idee, catalogul monedelor suedeze¹³ prezentând mai multe monede falsificate, emisiuni inițiale ale Suediei, în Riga, ca provenind de la Suceava, idee reiterată de H.E. Skold (printre altele, fost ambasador al Suediei la București).¹⁴ În ultimii ani, se produce o nuanțare a chestiunii: nu toate monedele sunt considerate „falsuri Dabija”. Astfel, Katiușa Pârvan crede că e posibil ca unele falsuri atribuite lui Dabija să provină din alte ateliere, studierea marilor tezaure putând lămuri problema.¹⁵ L. Munteanu, analizând șilingii de la Christina, din marele tezaur de la Iași, conchide pe baza a numeroase surse, incluzând catalogul lui Fedorov,¹⁶ că monedele sunt originale și nu falsuri.¹⁷ Mai mult, V. Butnariu avansează ideea că falsurile au fost aduse de trupele de ocupație poloneze și chiar au fost fabricate cu prilejul campaniilor din 1686 și 1691.¹⁸

În aceste condiții, gradul de uzură și inscripțiile de pe ele¹⁹ sugerează că monedele prezentate de noi sunt, cel mai probabil, originale, eventuala lor batere în alte ateliere decât cele clasice (ateliere mobile) neafectând legitimitatea lor.

¹¹ D. Rosetti, *Urmele unei monetării de la Snagov cu resturi de șilingi falsificați*, „Buletinul Societății Numismatice Române”, nr. 81-82, 1933-1934, p. 20; Idem, *Monetăria clandestină de la Snagov*, „Cronica Numismatică și Arheologică”, nr. 11, 1935, pp. 512-513; Idem, *Bănăria de la Snagov*, „Buletinul Societății Numismatice Române”, nr. 83-96, 1935-1942, pp. 50-52.

¹² G. Buzdugan, O. Luchian, C. Oprescu, *Monede și bancnote românești*, București, 1977, pp. 94-97.

¹³ B. Ahlström, Y. Almer, K. Jonsson, *Svenska besittningsmynt. 1561-1878*, Stockholm, pp. 202-205.

¹⁴ H.E. Skold, *Activitatea monetară de la Suceava în timpul lui Dabija-Vodă*, „Cercetări Numismatice”, VI, 1990, pp. 189-213.

¹⁵ K. Pârvan, *op.cit.*, p. 336, 346.

¹⁶ D. Fedorov, *Monety Pribaltiki XIII-XVIII stojetil opredelitel' monet*, Tallin, 1966.

¹⁷ L. Munteanu, în *The Great Medieval Coin Hoard of Iași*, editată de V. Mihăilescu-Bârliba, Iași, 2006, p. 501.

¹⁸ Cf. lui V. Butnariu, *op.cit.*, p.424, piața poloneză era invadată de milioane de șilingi emiși la Elbing și Riga, special, se pare, pentru a destabiliza economia poloneză, ceea ce s-a și întâmplat (*Ibidem*, p. 417).

¹⁹ Hans-Jürgen Ulonska, Lars O. Lagerqvist, Torbjörn Sundquist, *Nytt från falskmyntarverkstaden i Suceava (Suczawa)*, „Svensk Numismatisk Tidskrift”, 2013, 1, pp. 10-12, găsesc cinci metode prin care se pot deosebi monedele false de cele originale. Monedele prezentate de noi nu intră în nicio categorie dar există posibilitatea ca gradul de uzură să ascundă indiciile necesare pentru a le încadra într-o categorie sau alta.

<p>AE. Skilling; Moldova?, Suedia?; 0,49 g; 15 mm. Colecție particulară.</p>		
<p>AE. Skilling; Moldova?, Suedia?; 0,58 g; 14 mm; Colecție particulară.</p>		